

VÉDJEGYHASZNÁLAT NONPROFIT TEVÉKENYSÉGNÉL: RADETZKY

A *Radetzky* nevet az átlagos magyar tévénező a *Radetzky-indulóval* kapcsolatban ismeri: közel fél évszázad óta a bécsi újévi koncerteket ezzel a darabbal zárják. A közönség hagyományosan tapsal kíséri a refrént, a karmester utasításait követve.

Az induló katonai jellege ellenére inkább vidám, mint harcias. A darab időtartama mintegy három perc. *Id. Johann Strauss* komponálta, egy régi háromnegyedes népdalt használt fel, ennek címe „*Alter Tanz aus Wien*” (régibécsi tánc). Amikor Radetzky-hadvezér a győztes *custozzai* (Olaszország) csata után 1848-ban csapataival visszatért Bécsbe, katonái ezt a régi népszerű dalocskát énekelték a bevonuláskor. Állítólag Strauss hallotta a katonák énekét, s azt indulóritmusban, de a dallamot nem változtatva építette be a *Radetzky-indulóba*.

A *Radetzky-induló* eleinte katonai körökben vált népszerűvé: a chilei Bernardo O’Higgins Katonai Akadémia hivatalos indulója, Nagy-Britanniában pedig a 1st The Queen’s Dragon Guards lovasezred választotta ezredindulónak.¹

A zenei sikert jelzi, hogy az 1848. évi ősbemutatót követő mintegy száz év múlva megkezdődött az induló kereskedelmi célú hasznosítása is: a svéd *Åhléns áruházlánc* hagyományosan a *Radetzky-induló*t játszotta folyamatosan a zárás előtt tíz perccel, ezzel figyelmeztetve a vevőket, hogy fejezzék be a vásárlást, és fáradjanak a pénztárhoz. Ez szinte pavlovi reflexet alakított ki a svédek generációiban, hogy amikor csak meghallják az indulót, rögtön a kijáratot keresik. Magyarországon a *Bonduelle* konzervek reklámozásánál használják a *Radetzky-induló*t.

Radetzky, a hadvezér

A *Radetzky-induló*n kívül a magyar közönség keveset tud Radetzkyről. Ausztriai népszerűsége olyan időszakokra esik, amely a magyar közönség tudatában az 1848-as szabadságharc leverését követő *Haynau-féle* vérengzés emlékeként rögzült – s a maga korában Radetzky aligha volt népszerű Olaszországban vagy Franciaországban sem.

Gróf Josef Wenzel Radetzky² a csehországi Trebnitzben született 1766-ban. Katonai tanulmányait a brünni Mária Terézia Lovagi Akadémián, majd a bécsi Theresianumban folytatta, s első szolgálati helye a Gyöngyösön állomásozó *Caramelli* vértés ezred volt. Részt vett az Oszmán Birodalom, majd a Németalföld (Hollandia) elleni háborúban, valamint a rajnai hadjáratban. Nagy katonai sikereit a Napóleon elleni háborúban érte el: az Osztrák Csá-

* jogtanácsos, Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda Kft.

¹ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Radetzky-indul%C3%B3>.

² http://hu.wikipedia.org/wiki/Joseph_Wenzel_Radetzky.

szárság, a Porosz Királyság és az Orosz Birodalom koalíciós hadereje főparancsnokának, *Schwarzenbergnek* a vezérkari főnöke volt, s döntő szerepe volt a Napóleon leverésével járó lipcsei csatában. Ezért a három szövetséges ország államfőivel együtt vonult be győzelmesen Párizsba 1814. március 31-én. Ezután részt vett az Európát konszolidáló Bécsi Kongresszuson is, a három győzelmes császár kitüntetések sorát adományozta Radetzkynek.

1848. március 18-án (a magyar forradalommal szinte egy időben kitört olasz nemzeti felkelés idején) a 82 éves Radetzky lett az itáliai osztrák császári–királyi haderő főparancsnoka. Számos győztes csata után kiemelkedően fontos győzelmet aratott Custozánál (a Radetzky-induló ihletője), s augusztus 6-án csapataival bevonult Milánóba. Végső győzelmét az 1849. március 23-i véres navarrai csatában aratta.

(Ha Radetzky nem vezet az olaszországi hadműveleteket, akkor talán a magyar szabadságharc leverését kapta volna feladatul – s akkor másként emlékeznénk rá.)

1857-ben, 72 szolgálati év után vonult nyugalomba, 46 európai érdemrend birtokában. Egy évvel később hunyt el. Ekkor Ferenc József császár és király 14 napos gyászt rendelt el a hadseregnél és a flottánál.

RADETZKY-védjegyek

A legutóbbi időkig is köztisztületben álló hadvezér emlékének megőrzése és ápolása céljából Bécsben 1965-ben nonprofit egyesületként megalapították a *Radetzky Marsall Bajtársi Szövetséget* (*Bundesvereinigung Kameradschaft „Feldmarschall Radetzky”*), amely minden évben ünnepi megemlékezést rendez az alsó-ausztriai Klein-Wetzdorf melletti Hősök hegyén (Heldberg), ahol Radetzky hamvai is nyugszanak. Ezeken az ünnepi megemlékezéseken a Radetzky Bajtársi Szövetség tagjain felül prominens díszvendégek, bel- és külföldi hagyományőrző egyesületek, bajtársi egyesületek, zenekarok vesznek részt. Ezeknek az évenként megismétlődő ünnepségeknek több európai országban van visszhangja.

A Radetzky Bajtársi Szövetség olyan nonprofit egyesület,³ amely az árukat és a szolgáltatásokat kizárólag ingyenesen biztosítja. Egyrészt katonai hagyományőrzéssel foglalkozik,

³ Noha lehetetlen elvont módon kimerítő jellegű felsorolást alkotni a nonprofit egyesületek céljairól. Ezek közül sokat azért hoznak létre, hogy előre meghatározott kritériumok alapján kiválasztott magánszemélyeknek árukat és szolgáltatásokat nyújtsanak ingyen vagy csökkentett áron. (A nonprofit egyesületek célja lehet az állatvédelem, a környezetvédelem, a kultúra fejlesztése stb. Emellett nem kizárható az sem, hogy ezen egyesületek teljes piaci áron nyújtanak árukat és szolgáltatásokat egyes esetekben.) A céljaik elérése érdekében egyes nonprofit egyesületek bárkitől adományokat gyűjthetnek. Ugyanakkor, ha az árukat és szolgáltatásokat a magánszemélyek a nonprofit szervezettől ingyen vagy kedvezményes áron már nem tudják beszerezni, nem zárható ki, hogy ezen áruk s szolgáltatások korábbi kedvezményezettjei – legalábbis korlátozott mértékben – maguk szerezzék be azokat a piacon. Alternatív megoldásként az állam beavatkozhatna többek között annak érdekében, hogy a fent említett jogosultak részére ezen árukat és szolgáltatásokat – legalábbis részben – megszerezzék [Maják főtanácsnok perösszefoglalójának (C-442/07) 11. lábjegyzete]. A nonprofit egyesületek közé tartoznak a jótékonyági szervezetek, noha nem szükségszerűen azonosak azzal.

így a hadsereg harcban elhunyt tagjai tiszteletére hősi emlékünnepeket, emlékmiséket és katonalálkozókat szervez, valamint karbantartja a háborús emlékműveket, másrészt jótékonyági munkát végez, így természetbeni és pénzbeli adományokat gyűjt, és ezen adományokat a rászorulóknak szétosztja: karácsonykor és húsvétkor szegény sorsú családok gyermekeinek ajándékozást rendez, hátrányos helyzetű gyermekek számára fenntartott iskolákat, valamint SOS gyermekfalvakat támogat stb.

Becsület, hazaszeretet, kötelességtudás, fegyelem, hagyományörzés, segítőkészség, bajtársiasság, a béke és a szabadság megőrzése szerepel a Radetzky Bajtársi Szövetség célkitűzései között. Tagjai között megtalálhatóak a második világháború egykori katonái, az Osztrák Hadsereg aktív és nyugdíjas katonái a közlegénytől a tábornokig. Tevékenységük nem merül ki osztrák katonai hagyományok ápolásában, kiterjed a hajdani ellenfelekkel való kapcsolatra is.

Nem meglepő, hogy a XX. század végén a Radetzky Bajtársi Szövetség vezetőségének az a gondolata támadt, hogy tevékenységét szimbolizáló védjegyekkel kívánja jelölni, s e célból 1995. május 22-én védjegybejelentéseket nyújtott be, a védjegyeket az Osztrák Szabadalmi Hivatal lajstromozta. A bejegyzés a következő osztályok vonatkozásában történt: 37. osztály (háborús emlékművek karbantartása), 41. osztály (szórakoztatás; sport- és kulturális tevékenységek, katonalálkozók szervezése) és 45. (korábban 42.) osztály (egyéni igényeknek megfelelően nyújtott, jótékonyági jellegű szolgáltatások).

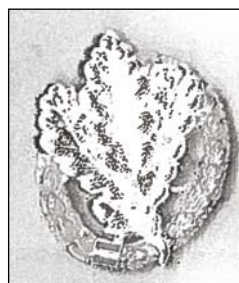
A Radetzky Bajtársi Szövetség megalapította a Radetzky Érdemrendet, amelynek keretében a 161.745, a 161.746, a 161.747, a 161.748 és a 161.749 számon a lajstromba bejegyzett védjegyeknek megfelelő kitüntetések és érdemrendek adományoz. A 161.745 számon bejegyzett védjegynek megfelelő tiszteletbeli érdemrendet, valamint a 161.746 számon bejegyzett védjegynek megfelelő kitüntetést az egyesület tagjainak és támogatóinak is adományozzák. A tagok ezeket a kitüntetések és érdemrendeket a rendezvényeken, valamint az adományok gyűjtése és szétosztása során viselik. A védjegyeket a rendezvényekre szóló meghívókon, a levélpapíron és az egyesület reklámanyagain feltüntetik.

161.745

161.746

161.747

161.748

161.749

A több mint száz évvel ezelőtt elhunyt hadvezér mai napig tartó hírnevét jelzi, hogy létrejött egy másik egyesület is, a Radetzky Érdemrend Egyesület (*Radetzky Verein Orden*), amely a jelek szerint versenytársat lát a Radetzky Bajtársi Szövetségben. Hiszen mi más oka lehetne, hogy kezdeményezte a Radetzky-védjegyek használat hiánya miatti törlését.

Az ügyesen megfogalmazott kérelem („nem kereskedelmi célra használják a Radetzky védjegyeket”) eredményre vezetett: az Osztrák Szabadalmi Hivatal valamennyi Radetzky védjegyet törölte.

A védjegyjogosult Radetzky Bajtársi Szövetség fellebbezése folytán az ügy a Legfelsőbb Szabadalmi és Védjegytanácshoz (Oberster Patent- und Markensenat)⁴ került.

Ez utóbbi ügy határozott, hogy az Európai Bíróságtól kér előzetes döntést.

Az előzetes döntésre feltett kérdés a következőképpen hangzott:

„Ügy kell-e értelmezni az irányelv⁵ 12. cikkének (1) bekezdését,⁶ hogy valamely vállalkozás áruinak vagy szolgáltatásainak más vállalkozások áruitól vagy szolgáltatásaitól való megkülönböztetésére vonatkozó (tényleges) védjegyhasználatnak minősül, ha egy védjegyet valamely nonprofit egyesület a rendezvények meghirdetése során, üzleti iratain, valamint reklámanyagain használja, az egyesület tagjai pedig azt az adományok gyűjtése és szétosztása során kitűzőként viselik?”

A felek fő érvei az Európai Bíróság előtti eljárásban⁷

A törlés kérelmezője (Radetzky Érdemrend Egyesület) azt állította, hogy a kérdést előterjesztő hatóság által feltett kérdésre adott igenlő válasz a védjegyjogszabályok céljait teljesen megfosztaná a lényegüktől, és veszélyeztetné az ezen rendelkezések lényegét jelentő jogbiz-

⁴ Ennek hatáskörébe tartozik az Osztrák Szabadalmi Hivatal határozatainak felülvizsgálata.

⁵ 89/104 EK sz. védjegyjogi irányelv (újradefiniálva a 2008/95 EK sz. irányelvvel).

⁶ A szöveg:

„(1) A védjegyoltalom megszűnését kell megállapítani, ha a jogosult az árujegyzékben szereplő árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban a védjegy tényleges használatát az adott tagállamban megszakítás nélkül öt éven át elmulasztja, kivéve, ha a jogosult a használat elmaradását kellőképpen igazolja; ...

⁷ A főtanácsnok perösszefoglalója alapján (C-442/07).

tonság követelményét. A védjegyjogi irányelvnek a védjegyoltalom tartalmát meghatározó 5. cikke értelmében az oltalom szorosan összefügg a gazdasági tevékenység körében nyújtott árukkal és szolgáltatásokkal. A kérelmező álláspontja szerint a „tényleges használat” kifejezés a védjegyjogi irányelv 12. cikke értelmében kereskedelmi vagy nyereség fejében végzett vállalkozói tevékenységhez kapcsolódik. A kizárólag nem nyereségszerző céllal végzett tevékenység a védjegyoltalom hatályán kívül esik. A védjegyek funkciója, hogy garantálják az áruk és a szolgáltatások eredetét, így biztosítsák, hogy a kérdéses gazdasági ügylet állandó minőséget jelentsen. A védjegyoltalom tehát ellenérték fejében teljesített értékesítést jelent. Ha a védjegyet nem használják a védjegyoltalomban részesülő termékek és szolgáltatások piaci részesedésének megszerzése vagy megtartása érdekében, e használat úgy tekinthető, hogy kizárólag a védjegy megszűnésének megelőzését szolgálja.

A védjegyjogosult álláspontja szerint a jótékonysági szervezetek (nonprofit egyesületek) tevékenységi körükben egymással versenyeznek, és ezért a vállalkozókhhoz hasonlóan járnak el az üzleti életben, még akkor is, ha a jótékonysági árukat és szolgáltatásokat a rászorultak számára ingyenesen biztosítják. Az ilyen szervezetek megjelölései, úgymint védjegyei, dekorációi, jelvényei és címerei jelzik az áruk és a szolgáltatások eredetét annak érdekében, hogy ezeket megkülönböztessék más szervezetekétől. Emellett a szervezeten kívüli személyek számára adott, védjegy típusú dekorációk és megkülönböztetések egyfajta reklámtevékenységet vagy „kereskedelmiesítést” jelentenek, mivel a szervezetet népszerűsítik. A tényleges használat fogalma nem zárja ki, hogy a jótékonysági szervezetek védjegyeiket szolgáltatásaik nyújtása során használják. A védjegyjogi irányelv 12. cikkének (1) bekezdésével összhangban a védjegy tényleges használatának minősül, ha azt a jótékonysági szervezet olyan áruk és szolgáltatások esetében használja, amelyekre vonatkozóan a védjegyet lajstromozták, és ha ezen árukat és szolgáltatásokat ingyen és/vagy nem rendszeresen biztosítja.

Az Olasz Köztársaságnak az Európai Bírósággal közölt véleménye szerint a Legfelsőbb Szabadalmi és Védjegytanács által feltett kérdésre igenlő választ kell adni. Mivel védjegyet bárki nyilvántartásba vetethet, aki a megkülönböztető megjelölést vállalkozói tevékenységnek nem minősül termelő vagy kereskedelmi tevékenységével összefüggésben használja vagy kívánja használni, az Olasz Köztársaság szerint a perbeli védjegyjogosult által megvalósított védjegyhasználatot tényleges használatnak kell tekinteni.

Az EK Bizottságának álláspontja szerint a védjegyjogi irányelv 12. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az ingyenes szolgáltatásokkal összefüggésben valamely védjegy akkor képezi tényleges használat tárgyát, ha az ellenszolgáltatás hiánya megfelel a szóban forgó szolgáltatások természetének. Az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a védjegyjogi irányelv 12. cikkének (1) bekezdése értelmében valamely védjegy tényleges használatának minősül, ha a védjegyoltalomban részesülő áruk és szolgáltatások vonatkozásában azt a piacon szokásos módon használják annak érdekében, hogy ezeknek az áruknak és szolgáltatásoknak piacot hozzon létre vagy tartson fenn. Tekintettel kell lenni tehát

az ügy összes körülményére, különösen az áruk és szolgáltatások típusára, az érintett piac jellegzetességeire és a védjegy használatának kiterjedtségére és gyakoriságára.

Az EK Bizottsága átiratában kiemeli azt a tényt, hogy egyes szolgáltatások, mint pl. a közös hagyományörzés és a jótékonyági munka, természetüknél fogva ingyenesek. Megkérdőjelezhetetlen, hogy egy megkülönböztető megjelölés e szolgáltatásokkal összefüggésben védjegyoltalomban részesülhet. Ellentmondásos volna a tényleges használat kérdésével összefüggésben, ha a védjegy használata szempontjából csak az ellenérték fejében végzett szolgáltatásokat vennék figyelembe. Az EK Bizottságának álláspontja szerint a jótékonyági szervezetek versenyeznek az adományokért. Ezenkívül a jótékonyági munkát kifejezetten megemlítik a Nizzai Megállapodás egyes osztályai között, különösen a 36., 41. osztályban (hátrányos helyzetű tanulók oktatása) és a 43. osztályban (a hajléktalanok elhelyezésének jótékonyági biztosítása).

Perösszefoglaló⁸

J. Mazák főtanácsnok perösszefoglalójának érdemi részéből a következőket közlöm.

Az Európai Bíróság az Ansul-ügyben (C-40/01) hozott ítéletében kijelentette, hogy a tényleges használat azt jelenti, hogy a védjegyet valóban használják. A védjegy valódi használata magában foglalja a védjegyoltalomban részesülő áruknak és szolgáltatásoknak az adott piacon történő és nem csak az érintett vállalkozáson belüli használatát. A tényleges használatnak meg kell felelnie a védjegy lényeges funkciójának, amely biztosítja az áruk és szolgáltatások eredetének azonosíthatóságát a fogyasztó vagy a végfelhasználó számára azáltal, hogy lehetővé teszi, hogy az árut vagy szolgáltatást összetéveszthetetlenül megkülönböztessék a máshonnan származó árutól vagy szolgáltatástól (perösszefoglaló, 22. pont).

Annak megítélése során, hogy a védjegy tényleges használatára sor került-e, figyelembe kell venni a védjegy kereskedelmi valós használata szempontjából lényeges összes tényt és körülményt, különösen ha az ilyen használat úgy tekintendő, hogy az érintett gazdasági szektorban az áruknak és szolgáltatásoknak piacot hoz létre vagy tart fenn. Az ügy körülményeinek értékelése tehát magában foglalhatja többek között a szóban forgó áruk vagy szolgáltatások természetének és az érintett piac jellemzőinek vizsgálatát, valamint a védjegy használatának terjedelmét és gyakoriságát. Tehát a védjegy használatának ténylegessé minősítéséhez nem mindig szükséges, hogy az mennyiségi értelemben jelentős legyen, mivel az a megfelelő piacon az érintett áruk vagy szolgáltatások jellegzetességeitől függ (perösszefoglaló, 23. pont).

Úgy tűnhet, hogy az alapeljárással érintett védjegyet a Radetzky Bajtársi Szövetség többek között az egyesület tagjainak és a támogatóknak adományozott kitűzőkön, a rendezvények

⁸ C-442/07 ügyszám.

meghirdetése során, üzleti iratain, valamint reklámanyagain használja. A védjegyet az egyesület tagjai használják még az adományok összegyűjtése s szétosztása során, mivel ilyen alkalmakkor a védjegyet ábrázoló kitűzött viselik. Ennek ellenére az előzetes döntéshozatalra utaló végzés értelmében a Radetzky Bajtársi Szövetség ellenérték fejében nem nyújt árukat vagy szolgáltatásokat (perösszefoglaló, 24. pont).

Álláspontom szerint – mondja – a védjegy nonprofit egyesület által való tényleges használatának vizsgálatánál figyelembe kell venni az ilyen egyesületek célját és természetét, valamint az áruk és szolgáltatások biztosításának módját. E megközelítés összhangban áll az Ansul-, valamint a La Mer Technology-ügyben (C-259/02) hozott ítélettel, amelyek tényleg megalapozzák, hogy a védjegy tényleges használatát esetenként, minden lényeges körülmény figyelembevételével és különösen azon piac különleges természetére és jellegzetességeire tekintettel kell megvizsgálni, amelyen a védjegyet használják (perösszefoglaló, 25. pont).

Azon kérdés tekintetében, hogy a nonprofit egyesület tagjai a védjegyet ábrázoló kitűzött hordják adományok gyűjtése és szétosztása során, a nemzeti bíróság jelezte, hogy álláspontja szerint e használat tényleges használatnak minősül a védjegyjogi irányelv 12. cikkének (1) bekezdése értelmében. E bíróság szerint a szolgáltatást az adományok gyűjtésén és szétosztásán keresztül biztosítják, amely tekintetben a „szolgáltatók” versenyeznek egymással (perösszefoglaló, 26. pont).

Azon nézet, amely szerint a nonprofit egyesületek versenyezhetnek, hogy a nagyközönségtől adományokat gyűjtsenek, és ezért az adományok gyűjtése és szétosztása során üzleti vagy kereskedelmi tevékenységet végeznek e szavak tágabb értelmében, elvileg helyesnek tűnik. Emellett a nonprofit egyesületek elvileg piaci szereplők, amelyek az árukat megszerzik és értékesítik. Míg egyes nonprofit egyesületek kereskedelmi vagy üzleti összefüggésekben való elhelyezése talán nem összeegyeztethető ezen jogi személyekről alkotott benyomásainkkal, a működésükkel összefüggő kereskedelmi, illetve az üzleti környezetet nem volna ésszerű figyelmen kívül hagyni, és akár alá is ásná tevékenységüket (perösszefoglaló, 27. pont).

A kérelmező azon állítása tehát, amely szerint a tisztán nonprofit adománygyűjtés és -osztás tevékenységét a védjegyjog nem képes megvédeni, álláspontom szerint megalapozatlan. E tekintetben megjegyzem többek között, hogy a „játékonysági adománygyűjtést” a Nizzai Megállapodás 36. osztálya kifejezetten megemlíti. Emellett a kérelmező észrevételeivel szemben álláspontom szerint a védjegyjogi irányelvnek a védjegy által biztosított jogokat felsoroló 5. cikkében alkalmazott „gazdasági tevékenység körében használt” kifejezés szükségessé teszi, hogy a biztosított árukat és szolgáltatásokat nyereség, de legalábbis ellenszolgáltatás fejében nyújtsák. Az a kérdés tehát, hogy a védjegyjogosult a személyes meggazdagodása érdekében használja-e a megjelölést, nem lényeges, ha azt vizsgáljuk meg, hogy a védjegy tényleges használatára a védjegyjogi irányelv 12. cikke (1) bekezdésének megfelelően került-e sor (perösszefoglaló, 28. pont).

Az e tevékenységgel összefüggésben lajstromba vett védjegyek a támogatásgyűjtés és -szétosztás során a nonprofit egyesület által történő használata az adományozó, illetve a lehetséges adományozók szemében a kérdéses egyesület azonosítását teszi lehetővé, valamint a támogatás felhasználásának célját jelzi, ezért a védjegy tényleges használatának minősül a védjegyjogi irányelv 12. cikke (1) bekezdésének megfelelően (perösszefoglaló, 29. pont).

Ennek ellenére, az Európai Bíróságnak az Ansul-ügyben hozott ítéletére tekintettel, ha a védjegyet valamely nonprofit egyesület használja magánjellegű rendezvények meghirdetése során az üzleti iratain, valamint reklámanyagain, az egyesület tagjai pedig azt az adományok gyűjtése és szétosztása során kitűzőként viselik, ez a védjegy belső használatának minősül, ezért nem minősül a védjegy tényleges használatának a védjegyjogi irányelv 12. cikkének (1) bekezdése értelmében (perösszefoglaló, 30. pont).

A fenti megfontolások összességére tekintettel azt javaslom – mondja – az Európai Bíróságnak, hogy a kérdésre az alábbi választ adja.

A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló védjegyjogi irányelv 12. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy tényleges védjegyhasználatnak minősül, ha valamely védjegyet nonprofit egyesület a reklámanyagain használja többek között a nyilvános adománygyűjtő rendezvények meghirdetése során, bárkitől elfogadott adományok gyűjtése során, a nyilvánosságnak szánt üzleti iratain, valamint a nagyközönségtől való adományok gyűjtése érdekében, ha a védjegyet e szolgáltatásokkal összefüggésben lajstromozták. Ezért a Legfelsőbb Szabadalmi és Védjegytanács feladata ezen iránymutatás fényében az alapeljárás tényállásának elemzése (végkövetkeztetések és perösszefoglaló, 31. pont).

Ítélet⁹

Az Európai Bíróság 2008. december 9-én nagytanácsban hozott ítéletének legfontosabb megállapításait a következőkben ismertetem.

A védjegyjogi irányelv 12. cikke (1) bekezdésének értelmében vett tényleges használat fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az nem foglalja magában az olyan szimbolikus használatot, amelynek kizárólagos célja a védjegyhez fűződő jogok fenntartása. Olyan használatnak kell lennie, amely megfelel a védjegy lényeges rendeltetésének, ami abból áll, hogy a fogyasztók vagy a végfelhasználók számára biztosítja az áruk vagy szolgáltatások eredetének azonosíthatóságát úgy, hogy ezen árut vagy szolgáltatást a máshonnan származó áruktól vagy szolgáltatásoktól összetéveszthetetlenül megkülönböztethessék (a C-40/01. sz., az Ansul-ügyben hozott ítélet 35. és 36. pontja¹⁰ – jelen ítélet, 13. pont).

Amint azt az Európai Bíróság kifejtette, a védjegy „tényleges használatának” ezen fogalmából következik, hogy a védjegyjogosultnak a védjegyet az általa oltalmazott áruk és szol-

⁹ C-442/07 ügyszám.

¹⁰ Dr. Vida Sándor: Az Európai Bíróság védjegyjogi gyakorlata II. Miskolc, 2010, p. 138.

gáltatások piacán kell használnia, és nem csak az érintett vállalkozáson belül. A védjegy és azon hatások oltalma, amelyeket a lajstromozás tesz harmadik személyekkel szemben érvényesíthetővé, nem lenne tartós, amennyiben a védjegy elveszítené kereskedelmi létjogosultságát, amely abban áll, hogy a más vállalkozásoktól származó árukhoz vagy szolgáltatásokhoz képest a védjegyet képező megjelöléssel ellátott áruk vagy szolgáltatások számára piacot teremt vagy tart fenn (a fent hivatkozott, Ansul-ügyben hozott ítélet 37. pontja¹¹ – jelen ítélet, 14. pont).

A védjegyek és azok használatának gazdasági tartalma végeredményben kitűnik a Párizsi Unió Egyezményéből, amely a védjegyeket a gyári vagy kereskedelmi védjegy kifejezéssel nevezi meg. Amint az a védjegy jogi irányelv tizenkettedik preambulumbekzdéséből kitűnik, ezen irányelvet az említett egyezménnyel összhangban kell értelmezni (ítélet, 15. pont).

Azon kérdést illetően, hogy a (szóban forgó tevékenységeket végző) nonprofit egyesület esetében megállapítható-e a védjegy tényleges használata a fent hivatkozott Ansul-ügyben hozott ítélet értelmében, hangsúlyozni kell, hogy nem meghatározó az a körülmény, hogy az áru vagy a szolgáltatás felkínálása nyereségszerzési cél nélkül történik (ítélet, 16. pont).

Ugyanis az a körülmény, hogy egy jótékonsági egyesület nem törekszik nyereségszerzésre, nem zárja ki, hogy ezen egyesületnek az legyen a célja, hogy az áru és a szolgáltatásai számára piacot teremtsen, és ezt követően ezt a piacot fenntartsa (ítélet, 17. pont).

Ezenkívül, amint azt a törlés kérelmezője az Európai Bíróság elé terjesztett írásbeli észrevételében elismerte, léteznek fizetett jótékonsági szolgáltatások. A mai társadalomban ugyanis a jótékonsági egyesületek különböző típusai tűntek fel, amelyek első megközelítésre ingyenesen nyújtják szolgáltatásaikat, azonban vagy támogatások biztosítják finanszírozásukat, vagy különböző formában díjazásban részesülnek (ítélet, 18. pont).

A fentiekre tekintettel nem kizárt, hogy a nonprofit egyesület által lajstromozott védjegyeknek létjogosultságot ad, hogy azok képesek megvédeni az egyesületet az azonos vagy hasonló megjelöléseknek az üzleti életben harmadik személyek által történő esetleges használatával szemben (ítélet, 19. pont).

Ameddig a kérdéses egyesület azokat a védjegyeket, amelyeknek jogosultja, azon áruk vagy szolgáltatások azonosítására és reklámozására használja, amelyek vonatkozásában azokat lajstromozták, addig e védjegyeket ténylegesen használja, ami a védjegy jogi irányelv 12. cikke (1) bekezdésének értelmében vett „tényleges használatnak” minősül (ítélet, 20. pont).

Ha ugyanis a nonprofit egyesületek védjegyként lajstromoztatják az általuk az áruik vagy szolgáltatásaik azonosítására használt megjelöléseket, akkor ugyanezen egyesületek számára nem róható fel, hogy e védjegyek vonatkozásában nem valósítanak meg tényleges használatot amíg e védjegyeket az említett áruk vagy szolgáltatások esetében használják (ítélet, 21. pont).

¹¹ Vö. 10. lábj.

Az Európai Bíróság által a fent hivatkozott Ansul-ügyben hozott ítélet 37. pontjában megállapítottakkal összhangban, és amint azt a főtanácsnok indítványának 30. pontjában megállapította, ha a védjegyet egy nonprofit egyesület pusztán magánjellegű rendezvényeken, illetve e rendezvények hirdetésére vagy reklámozására használja, az a védjegy belső használatának, és nem az irányelv 12. cikke (1) bekezdésének értelmében vett „tényleges használatnak” minősül (ítélet, 22. pont).

A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a Radeczky Bajtársi Szövetség azokat a védjegyeket, amelyeknek jogosultja, áruinak vagy szolgáltatásainak a nagyközönség előtti azonosítására vagy reklámozására használta, vagy ellenkezőleg, e védjegyek belső használatára szorítkozott (ítélet, 23. pont).

A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az irányelv 12. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a védjegy tényleges használatának minősül, ha a védjegyet valamely nonprofit egyesület a nyilvánossággal való kapcsolatában, a rendezvények hirdetése során, üzleti iratain, valamint reklámanyagain használja, az egyesület tagjai pedig azt az adományok gyűjtése és szétosztása során kitűzőként viselik (ítélet, 24. pont és rendelkező rész).

Az Osztrák Legfelsőbb Szabadalmi és Védjegytanács határozata

Az Európai Bíróság ítéletének kézhezvételét követően az Osztrák Legfelsőbb Szabadalmi és Védjegytanács 2009. január 29-én hozott határozatával¹² a Radetzky Bajtársi Szövetség fellebbezésének helyt adott, hatályon kívül helyezte az Osztrák Szabadalmi Hivatal törlési határozatát, és új eljárást rendelt el.

A másodfokú határozat lényegében megismétli az Európai Bíróság ítéletének rendelkező részében kifejtetteket azzal a kiegészítéssel, hogy „a védjegy használata akkor is fennáll, ha annak jogosultja az árukat vagy szolgáltatásokat nem ellenérték fejében hozza forgalomba, hanem az egyesület megállapított céljának eléréséhez szükséges tevékenység érdekében alkalmazza (*einsetzt*) a védjegyet”.

A határozat indokolása szerint az Osztrák Szabadalmi Hivatal támadott, a védjegy törlését elrendelő végzése csak nagy általánosságban állapítja meg, hogy az eljárás szempontjából releváns időben a támadott védjegyeket egyenruhákon és polgári ruhákon (fém-) kitüntetések vagy felvarrható szövetcímkék formájában használták olyan szolgáltatások megjelölésére, amelyekre vonatkozóan a védjegyek be vannak jegyezve. A támadott határozat a védjegyek használatának módját nem részletezi, mivel ezt a törlést kérelmező nem vitatta. A hivatal tehát figyelmen kívül hagyta azt az eljárási szabályt, hogy a tényállást attól függetlenül fel kell tárni, hogy azt vitatják-e, vagy sem. A törlési határozat szempontjából

¹² Österreichisches Patentblatt. 2010, 2. sz., p. 37.

releváns, hogy a védjegyjogosult vagy annak tagjai a szóban forgó védjegyeket miként használták a mindenkori szolgáltatás vonatkozásában. E tekintetben pedig valamennyi védjegy és minden egyes szolgáltatás vonatkozásában fel kell tární a teljes tényállást. Csak ennek alapján állapítható meg, hogy a védjegyjogosult (a Radetzky Bajtársi Szövetség) valamennyi védjegyet komolyan és joghatályosan (*rechtserhaltend*) használta-e a különböző szolgáltatások vonatkozásában.

Az itt kivonatosan ismertetett másodfokú határozat következtében az Osztrák Szabadalmi Hivatal Törlési Osztályának feladatát képezi az új eljárás lefolytatása. A törlési határozat hatályon kívül helyezéséről rendelkező határozat még várta magára (2011. szeptember 1-jei állapot). Ugyanakkor a védjegylajstromban a négy törölt védjegy érvényesként szerepel, s azokat a jogosult az Európai Bíróság határozatának megfelelően ténylegesen használja.¹³

Kommentárok

Az ügy elvi jelentősége ellenére a szakirodalom viszonylag szűkszavúan bánik az Európai Bíróság ezen ítéletével.

Ennek véleményem szerint két fő oka lehet: egyrészt a nonprofit szervezetek védjegyhasználatára nem gyakori jelenség, másrészt az ítélet nyelve német, s ezen a többi hivatalos nyelven közzétett fordítás is csak csekély mértékben segített.

H. Gamerith¹⁴ professzor már az Európai Bíróság ítéletének meghozatala előtt foglalkozott az ügygel. Utalt arra, hogy a korábbi (az európai joggal még nem harmonizált) osztrák védjegy törvény hatálya alatt a Legfelsőbb Szabadalmi és Védjegytanács ismételen elismerte már, hogy a nonprofit szervezetek ugyancsak üzleti forgalomban használják védjegyüket: ilyen álláspontot foglalt el a CLINICLONWS-, valamint a GLÜCKSKÄFER-ügyben. Az „üzleti forgalom” (*the course of trade – geschäftlicher Verkehr*) fogalom napjainkban már az európai jog részévé vált, hiszen a védjegy jogi irányelv 5. cikk (1) és (2) bekezdése a védjegyjogosult abbahagyási igényét attól teszi függővé, hogy más vállalat az ő hozzájárulása nélkül használja a védjegyet. Ebből pedig az üzleti forgalom fogalmának az európai jog által szélesebb körű értelmezése következik. Hiszen egyébként nonprofit szervezet nem élvezhetne védelmet a védjegyjoga ellen irányuló támadással szemben.

Az egyik vezető német kommentár, az Ingerl/Rohnke-féle¹⁵ elemeire bontva emlékezik meg (az Európai Bíróság más, hasonló gondolatokat tartalmazó ítéleteivel együtt) a Radetzky-ügyben hozott ítéletről, amely utóbbiból a védjegy használata szempontjából relevánsként kiemeli

¹³ P. Israiloff szabadalmi ügyvivő (Bécs) tájékoztatása ezen írás szerzője számára.

¹⁴ ÖBl (2008) 02, p. 93.

¹⁵ Ingerl/Rohnke: Markengesetz, 3. kiadás. München, 2010, 14 §, Rdn. 25, 36, 216.

- a származási hely azonosíthatóságát (ítélet, 13. pont),
- a piacteremtő, illetve piacfenntartó használatot (ítélet, 14. pont),
- a rendeltetésszerű használatot (ítélet, 13. pont) mint amelyek a védjegy üzleti rendeltetésű használatának hiányában is a védjegyhasználat elismerhetősége mellett szólnak.

*Berlit*¹⁶ az Európai Bíróság WELLNESS-ügyben hozott ítéletének¹⁷ elemzése kapcsán – mintegy mellékesen – emlékezik meg a Radetzky-ügyben hozott ítéletről, amelynek lényegét abban látja, hogy tényleges védjegyhasználatról (*ernsthafte Benutzung*) akkor lehet beszélni, ha a védjegynek az a szerepe, hogy árúk vagy szolgáltatások piacának megszerzésére vagy a piac megtartására szolgál.

V. *Schoene*¹⁸ az ítéletről azt mondja, hogy eszerint nem feltétele a védjegyhasználat elismerésének, hogy a használat haszonszerzési céllal történjék. Ez nézete szerint a versenyjogi ügyekben folytatott gyakorlathoz viszonyítottan eltérést jelent. Ez utóbbi szerint ugyanis a nonprofit szervezet nincs versenytársi pozícióban a profitorientált szervezetekkel szemben.

*Von Mühlendahl*¹⁹ csupán annyit jegyez meg, hogy öröndetes, hogy a védjegy tényleges használatának fogalmát tárgyaló ítéletek száma megint bővült.

*P. Israiloff*²⁰ sem bőbeszédűbb, szerinte az Európai Bíróság ítélete alapján most már világos, hogy a jótékonyági szervezetek (nonprofit szervezetek) a piac olyan résztvevői, amelyek megfelelnek a tényleges védjegyhasználat (*genuine use*) követelményeinek.

Az már nem is meglepő, hogy az *Eisenführ-Schennen*-féle kommentár²¹ megelégszik annak megállapításával, hogy az ítélet a jótékonyági szolgáltatások közvetlen és közvetett értékelése (*direkt und indirekt entlohnte karitative Dienstleistungen*). Az ítéletnek a kommentárban történt megemlézése persze elősegíti, hogy az olvasók szélesebb köre tudomást szerezzen arról. (Ez áll persze egyéb kommentárookra is.²²)

Megjegyzések

1. A nonprofit társaságoknak lehet gazdasági céljuk is, de a jövedelmet csak a társaság feladatainak ellátására, a társaság fenntartására és fejlesztésére használhatják. Célkitűzéseiket tekintve ide tartoznak a jótékonyági szervezetek, a szakszervezetek, a nyilvános művészeti társaságok.

¹⁶ *W. Berlit*: Rechtserhaltende Benutzung von Marken bei Zugaben. GRUR, 2009, p. 811.

¹⁷ *Vida*: i. m. (10), p. 196.

¹⁸ FD-GewRS 2009, 27432.

¹⁹ The Bardehle-Pagenberg IP Report, 2008/V. p. 16.

²⁰ TMR, 2011 May–June, p. 836.

²¹ *G. Eisenführ, B. Schennen*: Gemeinschaftsmarkenverordnung, 3. kiadás. München, 2010, Art 15, Rdn. 45.

²² Például Community Trademark Handbook, amely az angol nyelven olvasók számára ad az ítéletről rövid tájékoztatást kommentár nélkül.

Jogi formájuk hazai viszonyaink között általában alapítvány vagy közhasznú egyesület, de más társasági forma sincs kizárva. Az itt tárgyalt bajtársi szövetséghez hasonló például a TIT Hadtudományi és Biztonságpolitikai Közhasznú Egyesület (TIT-HABE). A talán legrangosabb pedig a Védegylet Egyesület, amely annak idején – eredményesen – javasolt köztársasági elnököt is.

2. Híres hadvezérek nevének vagy jelképeinek védjegyként történő bejegyeztetése sem szokatlan. A legnevesebb ilyen tárgyú védjegy alighanem a NAPOLEON konyaké, de az sem tekinthető véletlennek, hogy éppen a Borsodi Sörgyár egyik népszerű sörét RÁKÓCZI-ról nevezte el. (A Rákóczi-induló pedig alighanem van olyan népszerű nálunk, mint a Radetzky-induló Ausztriában – de ez már nem védjegyjogi téma.)

3. Említésre méltónak tartom, hogy az Európai Bíróság ítéletében (22–23. pont) – a főtanácsnokkal összhangban – határvonalat húz a nyilvános és a magánjellegű védjegyhasználat, illetve az ezekhez fűződő eltérő jogkövetkezmények között.

Ez a különbségtétel persze nem védjegyjogspecifikus, azzal a szabadalmi jogban is találkozni lehet: az olyan szabadalom, amelyet nem hasznosítanak, kényszerengedéllyel sújtható. (A belső, üzemi célú használat a szabadalmi jogban sem biztosít kedvező joghatást – gazdaságilag persze előnyös lehet.) Vagy ellenkező előjellel: az olyan találmány, amelyet nyilvánosan gyakorlatba vettek, nem szabadalmazható.

A nyilvános használat tehát a szellemi alkotások esetében olyan jogilag releváns tény, amelyhez mind a jogszabály, mind a joggyakorlat konzekvenciákat fűz.

4. Az Európai Bíróság jogértelmező ítélete – amint az a *Gamerith*-féle kommentár alapján megállapítható – alighanem senkit sem lepett meg különösebben (kivéve az Osztrák Szabadalmi Hivatal illetékeseit). Véleményem szerint az osztrák legfelsőbb iparjogvédelmi fórum csak saját korábbi gyakorlatának megerősítése érdekében fordult az Európai Bírósághoz, nem pedig azért, mintha komoly jogi kételyei lettek volna.

Azt pedig innét bajos megítélni, hogy az egymással versengő két osztrák bajtársi szövetség között (mindkettő Radetzky nevével viseli) miért folyt ilyen késhegyre menő jogvita. Magam kizártnak tartom, hogy ennek anyagi okai lennének.